

Er zijn geen vrije volksvertegenwoordigers meer

s sinds Thorbecke's grondwetswijziging van 1848 vertoont Nederland trekken van een democratie. Vanaf toen gingen welgestelde heren in de nationale volksvertegenwoordiging onderling hun gezichtspunten uitwisselen.

Daarbij werden al wel fracties gevormd, waarbij de liberalen het voortouw namen. Maar de volksvertegenwoordigers werden door hun kiezers als persoon en dus niet als partijrepresentant gekozen. Het duurde nog tot 1919 alvorens het algemeen kiesrecht - nu ook voor vrouwen - werd ingevoerd. Daarmee was ons land later dan de meeste andere Europese landen.

onze Grondwet wordt niet over politieke partijen gesproken. Partijen zijn pas aan het einde van de negentiende eeuw opgericht. De Antirevolutionaire Partij (ARP) - inmiddels opgegaan in het CDA - was in 1879 de eerste. In de loop van de tijd hebben politieke partijen sluipenderwijs de macht gegrepen die - volgens de bevestigingen van onze rechtsstaat - het parlement toekomt.

is parlement is ouder dan de politieke partijen die er deel van uitmaken. Partijen zijn ooit ontstaan om de belangen van bepaalde bevolkingsgroepen te behartigen en hun emancipatie te bevorderen. Die tijd is voorgoed voorbij, al lijken juist politieke partijen dit niet in te willen zien.

gezet tegen het aantal kiezers, hebben politieke partijen inmiddels een verwaarloosbaar klein ledental (ongeveer 2 procent). De qua traditie of overtuiging ongebonden kiezers

gaan steeds meer zweven. In de afgelopen jaren zijn in de verkiezingsuitslagen grote onderlinge verschuivingen opgetreden, met name in 1994, 2002 en 2006.

Politieke partijen zijn als voor hun achterban herkenbare emancipatiebewegingen inmiddels achterhaald. Emancipatie vindt niet meer plaats binnen de traditionele kaders van de aloude verzuiling, ofwel de opdeling van onze samenleving in een viertal levensbeschouwelijke blokken.

De Nederlandse samenleving is inmiddels zo goed als volledig ontzuild, al zou je dat niet zeggen als je kijkt naar het publieke omroepbestel of naar het bijzonder onderwijs. De emancipatie van burgers is min of meer geïndividualiseerd.

Zonder te overdrijven kun je zeggen dat politieke partijen in hun originele gedaante een rem vormen op de ontwikkeling van de parlementaire democratie. Het lijkt er steeds meer op dat individuele burgers geen partijen kiezen, maar dat partijen op hun beurt personen rekruteren om aan de macht te komen en vooral ook te blijven. Ze vormen daarbij coalities met andere partijen - soms zelfs van tegengestelde aard en doelstelling - om machtsuitoefening mogelijk te maken en te behouden.

Dit proces van machtsvorming vindt niet in de openbaarheid plaats. Dit gebeurde nog wel bij de oude Grieken, die in hun 'agora' (marktplaats) beslisten wat het beste voor de gemeenschap was. Maar nu gebeurt het allemaal in de beslotenheid van Beetssterzwaag, in het

Catshuis of op het Binnenhof.

Daarbij overheerst het partijbelang, of eigenlijk het fractiebelang. Politici noemen zich nog wel volksvertegenwoordigers, maar zij zijn bovenal partijrepresentanten. Van hen wordt niet verwacht dat zij binnen hun fractie en zeker niet binnen het politiek orgaan waarvan zij deel uitmaken, een persoonlijk standpunt innemen.

Dit leidt tot de paradoxale conclusie dat het parlement zo langzamerhand de enige plek in onze moderne samenleving is, waar de vrijheid van meningsuiting nog niet is doorgedrongen. Overal elders is dit wel het geval, behalve daar waar het als eerste verwacht mag worden.

Een volksvertegenwoordiger wordt geacht het standpunt van de eigen fractie uit te dragen en te volgen, tenzij hij of zij bij de kandidaatstelling op een bepaald onderwerp een voorbehoud heeft bedongen. Een andere uitzondering die de regel van partij- of fractiedwang bevestigt, betreft de zogeheten 'vrije kwesties', waarbij een ieder naar eigen inzicht mag stemmen.

derwerp een voorbehoud heeft bedongen. Een andere uitzondering die de regel van partij- of fractiedwang bevestigt, betreft de zogeheten 'vrije kwesties', waarbij een ieder naar eigen inzicht mag stemmen.

De werkelijkheid toont echter dat vrije kwesties er hetzij vrijwel nooit zijn, hetzij uitsluitend futiliteiten of 'gedepoliteerde' onderwerpen betreffen. De door de politieke leiding opgelegde fractiediscipline is, als het er op aan komt, allesoverheersend.

Er is in de dagelijkse politieke praktijk geen sprake meer van een scheiding der machten, zoals die ooit aangegeven is door De Montesquieu en waarop onze staatsinrichting is gebaseerd.

De machten - zeker de wetgevende (parlement) en de uitvoerende (regering) - zijn verstrengeld.

Zo heeft men de mond vol van het dualisme (de scheiding tussen regering en parlement), maar ondertussen vergaderen bij het minste of geringste de fractievoorzitters van de regeringspartijen en het kabinet urenlang in beslotenheid om te pogen er ook deze keer weer eensgezind uit te komen. Dit gebeurt ongeacht kleur of gezindte. Het behoud van de macht staat centraal.

Koste wat het kost moet worden voorkomen dat de oppositie het voor het zeggen krijgt. Toch is juist dit laatste - de periodieke aflossing van de wacht - een zegen en feitelijk ook een voorwaarde voor het voortbestaan van de democratie.

Thorbecke heeft niet kunnen voorzien dat er vanaf de komst van politieke partijen en de daaraan gedefinieerde Kamerfracties, feitelijk geen vrije volksvertegenwoordigers meer zijn. In de politieke praktijk bepaalt de fractie het partijstandpunt in plaats van andersom.

In ons stelsel representeert de volksvertegenwoordiger bovenal zijn of haar partij. Binnen de muren van de fractiekamer mag hij of zij nog een eigen mening naar voren brengen. Hij of zij kan dat uit lijfsbehoud ook nalaten.

Maar hoe dan ook, de volksvertegenwoordiger moet zich uiteindelijk schikken naar het fractiestandpunt. Zo niet, dan volgt doorgaans uitsluiting, meestal via de kandidaatstelling voor de eerstvolgende verkiezingen. Het instrument daartoe is het verlies van een plek op de kandidatenlijst van de eigen partij, of hooguit een onverkiesbare pick. En ook dan is het meestal einde oefening.

► Bert Middel ◀

De schrijver, Bert Middel is ongeveer 12 jaar Kamerlid geweest voor de PvdA. In dit artikel vertelt hij dus vanuit zijn eigen ruime ervaring, hoe de positie van de fracties is in dit partijpolitieke stelsel. En dat de fractiediscipline/-dwang alles overheersend is, zodat Kamerleden praktisch niet meer vrij zijn, om in de Kamer, noch in het openbaar hun eigen mening als volksvertegenwoordiger te uiten.

Dit verklaart, dát en waaróm Kamerleden niet meer vrij zijn, om het Volk te vertegenwoordigen, maar altijd de standpunten en de belangen van hun partij moeten verdedigen.

Natuurlijk werkt dit “kwaad” door in alle geledingen van de politiek en ondemocratische rechtstaat.

Natuurlijk zet dit de democratische verhoudingen tussen het Volk en de gekozenen, die geacht worden het Volk te vertegenwoordigen, geheel op de kop.

Natuurlijk is dit misleidend.

Natuurlijk is dit feitelijk ondemocratisch.

Natuurlijk geeft dit onmiskenbaar aan, dat de betekenis van politieke partijen voor onze democratie is uitgehold en achterhaald.

Zie ook: Bibliotheek, **Krantenartikel, Partij is achterhaald vehikel democratie.**

Bert Middel legt ook uit, dát en hóe deze fractiediscipline de ‘scheiding der machten’ (= Trias Politica) praktisch ongedaan heeft gemaakt. Deze is slechts schone schijn, die met de mond wordt beleden.

In werkelijkheid zijn deze drie machten dus niet meer gescheiden, onafhankelijk en onpartijdig, maar zijn nu feitelijk één met elkaar samenwerkend en zelfs samenspannend machtsbolwerk geworden.

Dit betekent tegelijk ook, dat de onderlinge controle, correctie en straf (= dualisme), die de basis behoort te zijn van onze democratie, een “loze letter” geworden, c.q. feitelijk/praktisch ontbreekt.

In zo’n situatie treedt altijd het verschijnsel: **“Let op!! 1.”** (= menselijke “trek”) op, zoals ik dit heb beschreven in Bibliotheek, **Brief, Aan prof. drs. Wallage** punt **NB.1.**

Machtsmisbruik, willekeur, vriendjes politiek, samenspanning, leugen, bedrog, misleiding, fraude, onwaarachtigheid, onrechtvaardigheid, onmenselijk beleid en dito vonnissen, enz. zijn daardoor gemeengoed geworden, c.q. zijn kennelijk tot “norm” verheven, c.q. zijn tot een (semi) dictatoriale “cultuur” geworden.

Natuurlijk ondermijnt dit het gezag van de politieke partijen en is het vertrouwen van het Volk in de politiek, Parlement en Regering tot een dieptepunt gedaald.

Natuurlijk tekent het einde van de neoliberale politieke partijen zich dus steeds duidelijker af.

Natuurlijk moeten zij van het “politieke toneel” worden verdreven.

Natuurlijk moet de Democratie en de democratische verhoudingen worden hersteld.

Natuurlijk moet het **Nieuw Nederlands Kiesstelsel ++** daarvoor in de plaats komen.

